

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

§. 1. Quæ Missa audienda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](#)

LIBER QVARTVS.

DE SECUNDO DECALOGI PRÆCEPTO.

Sabbati Sacrifices.

DE Sanctificatione, seu observationem Sabbati præcipitur observatio Festorum, quæ nunc propria sunt populi Christiani. Eiusmodi autem observatio consistit ex Cæterano in summa, v. Festerum violatio, in tribus, in missæ auditione In abstinentia ab operibus servilibus: In abstinentia quorundam operum forensium. Ad eo, & quartum, In observatione jejuniorum, quæ instituta sunt certi diebus in honorem Christi, & Sanctorum.

Primum ex his est Præceptum positivum: Secundum, & Tertium negativum; Quartum, alij positivum, ut Bonac. tom. 2. d. vlt. de præc. Eccl. q. 2. p. 3. s. 7. alij probabilis negativum esse contendunt, ut Sylvester v. Iejuniūm. n. 22. Ioan. Sanch. in fel. d. p. 5. 4. n. 42. Præmittam aliquid de festo in universum: tum de his quatuor correspondentia capita digram, favente Deo.

CAPUT PRIMUM.

De Festo in genere.

§. I. Quis instituere dies festivos possit.

Dies indicere festivos pro universa Ecclesia in honorem Domini, & Sanctorum, cap. conquerens, de Fer. c. 1. de consecr. d. 3. (utique Canonizatorum dominat, ex Sylv. mox cit. vel certe etiam Beatostrorum, sic Suarez tom. 2. de Rel. lib. 2. cap. 11. num. 4. & 5. esto oppositum doceat Diana p. 3. tratt. 5. ref. 9.) pertinet ad Pontificem Summum: Pro Diœcesi, vel oppido ad Episcopum modo mox explicando. Eandem vim habet legitima consuetudo, sive universalis pro tota Ecclesia, sive pecularis pro Diœcesi, vel oppido. Legitima; inquam, quia ex se consuetudo sola, orta dumtaxat ex populi observatione, eiusmodi vim non habet, nisi quando saltem tacite prælati consensus includeret. Ratio est, quia id pertinet ad jurisdictionem spirituali, quam nullam habet populus, sed solum Prælati, quibus eam Christus Dominus communicavit. Quod non ita se habet in jurisdictione temporali; hanc enim primis residere in populo ab ipso tamen Principibus secularibus ad meliorem gubernationem communicatam est, docent communiter Authors &c.

2. Si quando autem Princeps mandet observari aliquam festa, ut ob insignem victoriā, coronationem Regis, inquit etiam ob reverentiam alicuius Sancti de Rebus bene meriti, (que, non accedente Prælati iustione, festa facultaria, non vero Sacra appellari recte possunt) non erit obligatio in conscientia ex virtute Religionis audiendi Missam, abstinendi à servilis: lege Abbat. cap. quatinus, de Feris, Sylv. v. Dom. q. circa initium, S. Ant. 2. p. 2. 9. cap. 7. §. 1. solum enim tunc externa fœtivitas, & abstinentia à negotiis prohibetur. Interim tamen non nego contra legem peccati posse, & contra Princeps obedientiam; sed hoc ad mortale, vix, aut ne vix quidem de facto pertingere, alibi à nobis est disputatum.

3. Episcopus verò Episcopalemque jurisdictionem habens indicere potest dies festos, quos voluerit. Ita Suarez. 1. 2. de Rel. tr. 2. lib. 2. cap. 12. Castro Pal. 1. 3. d. 2. p. 1. num. 5. aliisque ab omnibus etiam Regularibus observandos, ex Pell, tratt. 5. c. 4. n. 9. notante num. 14. Regul. non

obligati ad festa sola consuetudine introducta, sed accidente consensi Clerici, hoc est, majoris partis Capituli, & consensi Populi: ex cap. cum Clericis, de verb. signif. & c. conquerens, de Feris: vide Dianam p. 4. tr. 4. ref. 178. sic etiam intelligit Castro, Pal. tom. 2. ubi de Gabellis, quoad Ecclesiasticos; & de Lugo tom. 2. de Iust. ubi de iisdem gabellis.

Monet Tamen V. b. VII. in Bulla edita anno 1642. (sed non iubet, nec potestatem tollit ut parcer, ne fideles aggraventur, hanc potestatem Episcopi exercant: prout insuper in rigore Episcopum sive positivo consensi populi, quem satis est non contradicere, id etiam licet (cum consensi tamen dicti Cleri) posse consuetudinem sicut legitime introducta.

§. II. Quid sit dies festi, & à qua hora incipiunt, & finiuntur?

Praeter omnes dies, Dominicos, festosque dies quodam Sanctissima Deiparæ, ac Sancti dedicatos, omnibus satis cognitis, illi ex universali regula inter dies festivos sunt connumerandi, quos constitutio Synodalnis præcepit, & non abrogavit consuetudo, quoque easdem consuetudine legitime introduxit: Ita Cajer. in signif. v. Festerum violatio, q. 2. Navarr. cap. 1. 2. num. 5. pro quibusdam festis dubius Regula hæc est: Effe observandas eos; quo magna pars populi observat. Si multi festum non violant, violent multi, verum Prælati silent; habendum est eos festos esse ex libera populi pietate, atque adeo non obligare.

2. Quoad inceptionis horam, licet olim ea fuerit à Vesperis ad Vesperas, cap. 1. de Feris; Navarr. l. c. jam nunc (nisi alicubi legitima sit diversa consuetudo) à media nocte ad medium noctem dies festus incipit, & absolvitur, Ita Abb. 1. 2. de Feris, n. 2. Sylv. v. Dominic. n. 4.

CAPUT II.

§. I. De obligatione Sacrum audiendi.

1. **T**ener omnes baptizatos adultos ad missam (& quidem unam etiam in natali Domini) die festivo audiendam, idque sub mortali, (quia res est gravis etiam semel omittere, ex Suarez tom. 3. in 3. part. d. 88. sect. 2.) jam omnium fidicium sensus edocuit: Non autem tenentur non baptizati, quamvis cathecumeni sint, nece usum rationis non habentes, quales sunt parvuli

Cap. II. De Obligatione audiendi Missæ. 173

Ritumentes: illi, quia nondum subduntur Ecclesia regi-
bus; hi, quia a sufficientiā humanam exhibere non pos-
sunt. Quæ ad ejusmodi obligationem faciat, missiles ab
Authoribus scripta, in summam sic redigo.

Quæ Missæ.

1. Primo, quam Missa audiire tenemus; Respondo, Catholico ritu peractam, quacunque lingua, de quacunque Sancto, quacunqueque votivano, etiam si sub mali fide, in recitanda una Missa pro alia Sacerdos veniret. Ita Auctor. p. 1. lib. 7. c. 3. q. 5. Ratio est, quia præceptum audiri Missa; non vero hæc, vel illa.

Quanta Missa.

2. Secundum, quantam Missam? Respondeo totam. Exclusus tamen à mortali, si omittas legem partem; levius autem jam nunc judicatur omisso ab initio usque ad Evangelium exclusivè. Sic Fag. in 1. præcept. Eccles. lib. 2. cap. 6. num. 2. Bonac. tom. 1. d. 4. de Missæ Sacrific. q. 9. ultim. p. 1. num. 16. alios citans, Immo si audias live ab eodem, live ab alio celebrante ultimum Evangelium S. Ioannis etiam inclusivè. Sic Fag. ibid. n. 7. alioque si levius item celatur, si audias ab initio usque ad Communionem inclusivè: omisso catere usque ad finem. Qui non est præfens consecrationi, sed catere patibus, licet consecratio, quia dignior est, multum valorem, tamen præceptio satisfacit. Ita de Lugo de Euch. d. 22. f. 1. a. 4. quia potest adhucere opinioni assertori Sacra huiusmodi in Communione consilire, atque adeò non est dicendum omisso sacrificium: Quid si, tum Consecratione, tum Communioni præsens non est, nullo modo satisfacit, quia nulli assistit sacrificio.

3. Erat quidam Sacerdos, qui dum sacrificium in privata edicula faceret, in Memeno, vel Communione stabat scilicet per horam, certè huic author essem, ut viam communem inter orare, & potius ante, vel post Missam singularitas fieri per eum odiosa, nec Deo, vel in rebus sanctissimis, grata: immo vereor, ne id fiat contra Robitas modicam tunc orationem prescribentes. Num. cap. 16. Rubr. gener. num. 21 expresse præcipitur: Ne nimis mox dicamus Missa, quo scilicet audientes ratiōnem afficiantur, & cap. 8. viii. celeb. etiā Missam, num. 3. dicitur de Memeno, ut tunc j. n. eius manibus fieri possit: sed ad nostra. Minister ergo ab a. ad finem præceptio peragenda discedebat, tum exacta hora reiens, ministrumque realissimum, ritè sacrificio usque ad finem intereat. Inquit, ejusmodi minister faciebatne præceptio fatus? Satis utique, quia sine illa hora, Missa non remanebat.

4. Is, cui integræ Missæ assistere propter legitimum impedimentum non conceditur, & Ecclesiam ingreditur dum Sacerdos celebrans nondum pervenit ad consecrationem, debet quod superest audire. Ita de Lugo de Euch. d. 4. scil. 1. n. 6. quia tunc pars principalis, & que possimum intenditur à præcepto, audiri potest. Nec di audiendum loquitur Sanchez in selec. d. 15. num. 5. qui docet accedentem ad audiendum sacram tempore præfationis minime teneri interest, quia nullus hujus rei ratio am afferit, solum al. talen esse usum. Fidelium etiam mutatorum, & de quo tamen usu autoritas solum apud ipsum est.

5. Quid si post consecrationem accedit, non obli-

gar ad assistendum parti, quæ recitanda superest, quia

time deficit pars principalis, & substantialis; exemplum

quæ profert postum ex Feria sexta Hebdomada San-

ctas, quando licet in Missa adhuc Communio, & quedam

alia, quia non adhuc consecratio, tenemus audire, si

sunt suaderet dies festus: ita ergo in casu nostro.

Vbi?

6. Tertiū, quo loco Missa est audienda? Respondeo, in quacunque Ecclesia, etiam extra Patochiam: immo non possunt subditos cogere Episcopi ad audiendam Parochia, & declaratione Congregationis Cat-

Part I.

dinalium, quam refert de Lugo ibid. n. 3. An, & in quibus Oratoriis, diximus opus: nostro 3. de Sacram. Missæ lib. 3. c. 4. s. 4.

Quo sit?

8. Quartū, ut audiatur Sacrum genibus, v. g. flexis vel stando, vel alio modo, non est necessitate præceptum, caveatur irreverentia, vel scandalum.

A quo?

9. Quintū: à quocunque Sacerdote Catholico celebrantem Missam audire potes, modo non sit nominatio excommunicatus, vel publicus Clerici percussor: quare si nullus presto est Sacerdos die festo, qui rem facram facere volet, nisi si excommunicatus: omnitem tibi potius erit sacrificium illo die, quam cum illo, Sacrum audiendo communicare. Ratio est, quia fortius judicatur in Ecclesia præceptum vitandi ejusmodi excommunicatum non toleratum, quam audiendi Missam. Ab excommunicato autem tolerato potes: quia tametsi antea id non licuerit, tamen Concilium Constantinense ad sedandas conscientias, restrinxit prohibitionem, scilicet solum obligemur non communicare, sive in humanis, sive in divinis cum non toleratis. Ab hæretico nondum non quatinus, denuntiato, cum, donec accedit denuntiatio, sit toleratus, posset ex hoc capite audiri Sacrum: sed obstat in hæretico cognito scandalum, ne scilicet videaris, ipsi vel favore, vel ipsius hæretis particeps esse.

Duo Media Missa.

10. Sextū: qui medianam Missam, v. g. post consecrationem usque ad finem audit ab uno Sacerdote, audiendo postea eadem die ab alio aliā medianam, hoc est, ab initio usque ad consecrationem, præcepto satisfacere, saltem propter authoritatem extrinsecam multorum, id assertentium, probabile est: Ita S. Nau. Sot. Henr. apud Dian. p. 2. tr. 3. mis. cel. ref. 18. Major, Agid. Medina apud Fag. 2. Ecl. præc. lib. 2. c. 6. n. 1. Bonac. 1. d. 4. de Sacr. Missæ, q. vlt. p. 11. n. 13. Hurt. d. 5. de Sacr. Missæ diff. 4. sed in rigore veram autum contrariam sententiam, quia ex illis dubiis partibus nequam conflatur unum sacrificium, cui interesse iubet Ecclesia. Adde & absurdum, quod ex priore opinione consequitur, nam sic posset quis simul ab uno Sacerdotio dimidiari Missam audire, & ab alio celebrante; eadem hora, in vicino altari, aliā dimidiari, & hoc pacto satisfacere: Cūm ad utrumque Sacerdotem præsentia moralis haberi possit; quid certè quidquid sentiant. Si qui Suarez de Euch. disp. 88. scil. 2. meritū reputat absurdum, quia sic posses à tribus, vel à quatuor Sacerdotibus simul in viciniis altariis Missas celebrantibus varias partes Missæ audire, & satisfacere & in officio divino à sex recitantibus sex diversas lectiones simul audire, & satisfacere, cum præsentia moralis ad omnes jam habeatur.

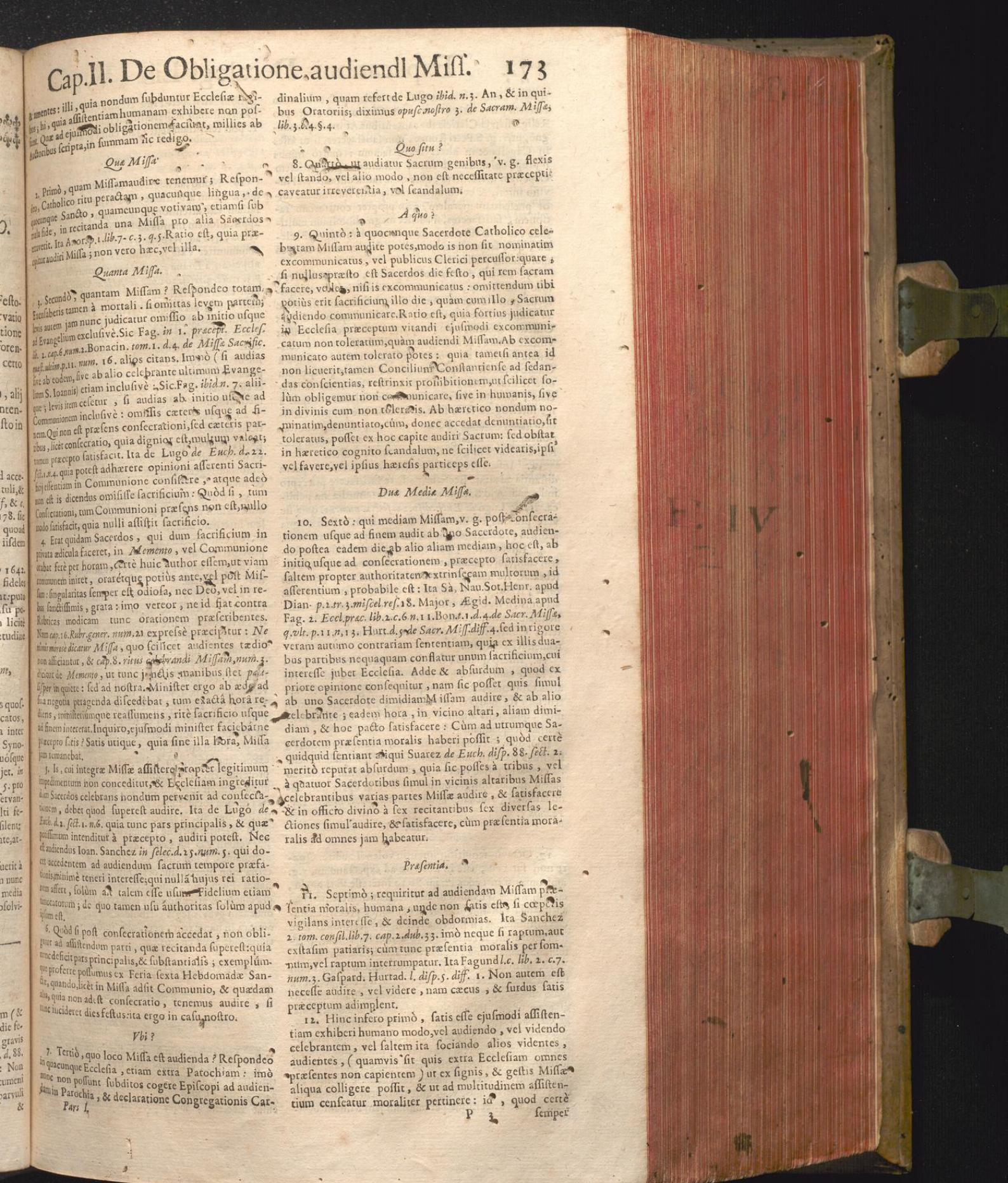
Præsentia.

11. Septimū; requiritur ad audiendam Missam præsentia moralis, humana, unde non fatis est, si ceperitis vigilans interesse, & deinde obdormias. Ita Sanchez 2. tom. consil. lib. 7. cap. 2. dub. 33. imo neque si raptum, aut exstasis patiaris; cum tunc præsentia moralis per somnum, vel raptum interrupatur. Ita Fagund. l. c. lib. 2. c. 7. num. 3. Gaspar. Hurtad. l. disp. 5. diff. 1. Non autem est necesse audire, vel videre, nam cæcus, & surdus satis præceptum adimplent.

12. Hinc infero primum, satis esse ejusmodi assistentiam exhiberi humano modo, vel audiendo, vel videndo celebrantem, vel saltem ita sociando alios videntes, audientes, (quamvis sit quis extra Ecclesiam omnes præsentes non capientem) ut ex signis, & gestis Missæ aliqua colligere possit, & ut ad multitudinem assistentium censeatur moraliter pertinere: ita, quod certè

P. 3. Semper

IV

semper contingit in facello parvo etiam post columnam ejusdem parvi facelli, etiam in Choro post altare pro Religiosis, vel Clericis ibi cantantibus. At in templo magno, ut, v. g. S. Petri Romæ, non satisfaceres, si tu es in Capella & in altera fieret Sacrum: multo finius si proprie columnam ab Altari distanter. Propteritem Capellam dividenter; quia tunc tanta distanta, vel divisio inter, & celebrantem multis aliis intermediis tollit præsentiam moralē: nam propter contraria rationē, satisfaceres, si ad esset magna hominum multitudo, tu verò es ex postremis in eadem magna Ecclesia, quia scilicet tunc moraliter faceres unam cum ea multitudine præsentiam.

13. Ex hac doctrina olim resolvi, num Moniales loco post Altare, quem in suis claustris habent, qui locus non videtur pertinere ad Ecclesiam, cùm sit solum ad commoditatem ipsarum, ut inibi aliquibus diebus Officium cantent, num, inquam, à tali loco ille possat visitare Altare, & indulgentiam illud visitantibus concessam lucrari: an potius obligentur illud visitare à Choro, qui est in ipsa Ecclesia ad Altaris prospectum directè situs? Dixi, cùm inde horis Canonis satisfaciente, indéquè Missam etiam direte soleant, ut ipse à me interrogate facte sunt, & quidam rite propter rationē num præcedente dictam; nullam postea esse dubitationem quoad indulgentias, utrobius enim eadem præsentia moralis in Ecclesia requiruntur, & sufficiunt.

14. Infero secundū, fenestra tuae domus, si sit parva distanta ad altare Ecclesia, posse te satisfacere præcepto inde audiendo Sacrum etiam sit intermedia via publica. Ita de Lugo de Euch. disp. 22. sct. 2. num. 21. quia sic verò præcōnes es moraliter Sacro: securus erit in magna arbitrio prudentis, distanta, propter oppositā rationē.

4. Infero tertīū, non esse moraliter Missa præsentem eum, qui sacramentaliter confitetur, dum Missa celebratur. Ita Suar. de Sacram. disp. 88 sct. 6. v. Septimum caput; Azor. 1. p. lib. 7. c. 7. q. 8. quia non satis est pietas actionis, si haec distrahatur, seu evitatur: moralē afflentiam; distrahit autem in casu nostro, quia actio exteriora Confessionis impedit ipsum exterritum cultum attendendi ad Missam.

16. Infero quartū, satisfacere præcepto de audiencia Missae eum, qui dum eam audit, recitat Psalmos, vel alias Orationes, etiam illas, quas ex obligatione recitate tenetur: Ita Suar. l. c. Azor. l. c. cap. 5. q. 3. aliqui communiter, quia talis attentio ad res divinas moralē presentiam nequaquam tollit.

Indò, dum Sacerdos secrete orat, Orationes alias à fidelibus recitari, bonum consilium est; si quidem mentis evagatio; hac ratione, melius evitabitur: quomodo autem duabus obligationibus possit uno opere aliquando satisficeri; vide latè apud Sanchez lib. i. in Dec. cap. 14. num. 5.

Intentio.

17. Octavo, requiritur intentio volendi audire. Quare non satis est, esse in Ecclesia ad expectandum, v. g. anquam, nisi intendas etiam Sacro interessere. Pari modo, etiam Missa quis interdit ad videndum mulierem, vel ad ancupandā vanam gloriam, sc̄et aliunde peccet, satisfaciet nihilominus, si interim Sacrificio vacet; modò hac non impediatur, ut certè es se sola non impediunt, præsentiam humanam ad Missam. Ita Sanchez. ibid. n. 1.

18. Si quis Missa assistat intentionem habens non satisfaciendi præcepto, adhuc satisfacit (esto, peccet ex malo affectu, si die festi non habeat animorum implendi præceptum.) Ita Sanchez ibid. cap. 13. n. 8. Suar. tom. 2. de Rel. lib. 4. c. 26. num. 8. quidquid Marchinus de ordine, tract. p. 3. cap. 17. n. 10. cum Azor. aliusque ibid. citat, quia ponit jam rem præceptam; præcipitur enim, ut audiatur Sacrum, non verò ut cum ista, vel illa intentione audiaur. A peccato autem satis abunde desister, si intra debitum tempus, v. g. ante meridiem, voluntatem illam retractet, velutque per auditam jam Missam obli-

gationi satisfacere. Hinc etiam sit, ut ignorans hodie eisdem festum, si audiat Missam non obligetur aliam audiēre post scientiam tali; ita enim præcepto satisfecit,

Attentio.

19. Nonò, desideratur attentio, estque communis questio, cum attentione ad Divinum Officium. Necesse fariam esse attentionem internam, hoc est, internam applicationem mentis ad Missam, vel Officium, sive ad verba, sive ad verborum sensum, sive ad Deum, docentem. Communiter Vasquez Sanchez, Suarez, innumerique alii citati à Diana p. 3. de Hor. Canon. refol. 2. vide etiam p. 3. tract. 4. refol. 10. ubi de Missa, Oppositum, id est, solam externam satis esse, ad evitandum mortale, docerunt antiquiores multi, Sylvester, Durandus, Medina, S. Antonius, alijque, quos refert Diana, ex recentioribz Coninch. Gaspar, Hurtadus, Diana; & probable vocat Lessius, Henricus, Victorius, Laymanus, novissime denique Io. de Lugo de Euch. disp. 22. sct. 2. n. 27. predictos citans, optimis rationibus id confirmat: unde & ego, sicut in opus. 5. de Sacr. Miss. lib. 2. cap. 3. ita hic, idem probabile judico.

20. Hac autem externa attentio consistit in negatione distractionis externe, id est, in negatione ejus negoti, vel occupationis externe. quæ ex se distractiva fit ventis ab auditione Missæ; quale esset, v. g. velle historiam legere, confabulari, ludere, depingere, scribere, & similia.

21. Ratiō potissima hujus probabilis sententia est: quia falsum affirmant adversarij, dum contendunt actualem internam attentionem esse de substantia Orationis, unde, cùm Ecclesia præcipiat Orationem, necesse est præciperet etiam dictam attentionem: falsum, inquam, id est, quia omnes fateri oportet, absque ea posse confitentem Orationem.

Paret id in forma Extremæ - Vocationis, quæ est substantialiter Oratione: & tamen, si Sacerdos, sive voluntari, sive involuntari distractatur, adhuc conficit Sacramentum; signum est igitur, substantiam orationis non dependere in suo esse ab actuali attentione. Paret iterum, quia orare est loqui cum alio: at certè ego tecum loqui possum, licet non attentionem; ut esset, si ex scripto, vel verbis memoria traditis, tecum agerem, imò & cum Rego; vel Principe interim aliud aliud cogitando. Paret denique eo, qui ex scripto, vel sine interna mensura attentione loqueretur eum excommunicato vitando; vel professionem in Religione emittere: nam & ille in excommunicationem incideret, & hic veram emittere professionem, si suspendisset ille loqui, & hic emittere: aliud enim est intentio externa, quæ omnino est necessaria; de qua locutus sumus num. præcedenti, & sufficere virginaliter diximus, in opus. 3. de Sacr. Miss. lib. 2. cap. 1. s. 2. aliud attentione interna, quam non esse sub mortali (eo) sub veniali. sup. lib. 2. c. 2. de orat. &c. necessariam, hic affirmamus. Cum enim ex dictis attentione actualis interna non ingrediatur orationis essentiam, unde certè habes Ecclesiam, quotiescumque orationem præcipit, præcipere & attentionem: Nisi certò habeas, non debes onus tam gravis legis certò fidelibus imponere. Alia mutuatoria in hanc rem, præcertam verò oppositorum solutione, vide apud citatos.

S. I. I. De Causis excusantibus ab assistance Sacri.

Excommunicatione.

Vbi dicitur obligatione tollendi impedimenta.

2. Excusabitur primò, ab audiendo facto excommunicationis, vel interdictus, sive publicè, sive privatum. Ita Suar. d. dis. 38. sct. 6. initio March. de ord. tr. 3. part. 3. cap. 17. num. 17. quia hos prohibet, nescimus excusat Ecclesia; idque procedit etiam sibi culpabiliter negligere.